

ervaring op te leggen – en niet alleen als manier om te oqueren – die voortkomt uit het feit dat vanzelfsprekende dingen niet langer vanzelfsprekend zijn.

Op dezelfde manier wordt in de serie van J.ERRY, die begint met *Foreigner*, de situatie van 'eerste ontat' niet behandeld op de manier van de mythe, zoals het geval is in bijvoorbeeld *lose Encounters of the Tired Kind* en zijn fasinerende, buitenaardse wezens die zo wijs en vreedzaam lijken. De Atevis, die goed noslet zijn, bevolken een planeet waarop een verwaald ruimteschip strandt. Ze versillen van de mens op één punt: inter-persoonlijke gevoelsrelaties, vriendschap of liefde, zijn een soort vreemd. En het geheel van relaties tussen individuen en groepen wordt daardoor heel anders georganiseerd, op een manier die geen plaats laat voor wat wij 'affect' noemen, in een samenleving die volkomen anders functioneert, met voor mensen onbegrijpelijke onfluten, intriges en verraad.

In het geval van JERRY's *Foreigner* begint de geschiedenis niet bepaald goed. De co-existentie van Atevis en ex-aardbewoners leidt, door de welwillendheid van de mens die denkt te begrijpen, die vol goede wil is, die het eens wil worden met de Atevis, tot onbegrip, misverstanden, ogenschijnlijk verraad en uiteindelijk een vreselijke oorlog. De roman begint een tijd na deze oorlog, in een wereld die het resultaat is van het besluit dat de twee samenlevingen niet vermengd kunnen worden. Om met de Atevis te onderhandelen over de geleidelijke immunisatie van de nieken die en vreemd zijn, zonder de rampen op ecologische, milieu- en sociaal niveau te veroorzaken die de Aardbewoners maar al te goed kennen, zal één enkele mens, een diplomaat, bij de Atevis wonen. Deze radiële ervaring van vervreemding, van omgevingsverandering, is het uitgangspunt voor deze roman. Deze diplomaat moet systematisch leren op zijn oede te zijn voor zichzelf, zijn verwachtingen, zijn gevoelsbeoefeningen en zijn psychologische antiipaties.

Dat wat vanzelfsprekend lijkt, wordt blootgesteld aan risico, en dat risico is niet, zoals in een laboratorium, stof tot bewijsvoering.

het is het liam-gevoel, affect, emotie – van de diplomaat dat gedisciplineerd moet worden en dat, geleidelijk, het vermogen verwerft om een e te tussenpersoon te zijn, gesikt om tot twee werelden te behoren.

JERRY staat, net als Le Guin, dicht bij de

wetenschappelijke uitvinding. Het gaat er niet om wezens proberen te bedenken die volkomen anders zijn. Wanneer we van omgeving veranderen, wanneer de 'normale' mens uit zijn element wordt gehaald, gebeurt dat vanuit een versil, een versil dat in beide gevallen biologisch is, maar dat niet uitsluitend te erleiden is tot biologische aspecten, integendeel. Waar het om gaat is de verkenning van de consequenties van dit versil. Alles wordt ongewoon. De wereld is anders.

In deze *stitch*, deze verbindingsnaad, zien we de serijvers van sciencefiction als echte onderzoekers. Dit roept een vraag op: adden en suessen eigenlijk niet het werk moeten zijn van onderzoekers in de menswetenschappen, in sociale en historische wetenschappen?

Waarom hebben de reactieve wetenschappen waar ik over sprak geen vernieuwing gereëerd in onze relatie tot onszelf, onze maatschappijen, onze geschiedenissen?

Waarom is onze maatschappij radicaal veranderd door nieuwe technologieën, maar niet door het verkennen van nieuwe manieren om elkaar te begrijpen, samen te werken, samen te denken? We kunnen natuurlijk veel politieke verklaringen aanvoeren. Dat is wat bijvoorbeeld Foucault heeft gedaan. Dat we nog steeds mensen opsluiten in gevangenissen, waar ze meestal misdadigers worden, of dat we van de school een droefgeestige plek blijven maken, komt omdat deze mislukkingen in feite suessen zijn. De gevangenis is een productiemachine van een stabiel versil tussen werkelijke misdadigers en eerbare burgers, en de school is een machine om liamen en gedachten te disciplineren.

Maar mijn vraag richt zich ook tot de wetenschappen. Waarom hebben we, van dierpsychologie tot menswetenschappen, vooral te maken met droefgeestige wetenschappen, die zijn afgesneden van inventiviteit? Wetenschappen die des te trotser op zichzelf lijken te zijn naarmate ze er beter in zijn geslaagd minder vernieuwingen te produceren en hun studieonderwerpen minder interessant, complex en verrassend te maken. Ik denk bijvoorbeeld aan de school waarvan men, in navolging van Foucault, kan zeggen dat het een selectiemachine is, en daarom een machine die mislukkingen fabriceert. Waar zijn de wetenschappelijke

onderzoekers die er a tief, inventief aan werken om bij elke gelegenheid te beeld op te roepen van nieuwe mogelijkheden? En dat niet in kritische maar in experimentele betekenis. Niet de school aanklagen, maar ervoor zorgen dat een andere manier van onderwijzen als een onnere mogelijkheid wordt ervaren. Aanklagen is treurig en risicovol. reëren is heel wat anders. Wat zou een pedagogie zijn die het risico aanging om de hypothese te verkennen die stelt dat het schoolsysteem voordoet, maar die dat op radiële manier aanpakt en alle consequenties van deze wijziging onderzoekt?

Wanneer we ons nu nog 'de kinderen van Summerhill'¹ herinneren, die 'utopische' plek waar kinderen leerden zoals ze wilden, maar veel tijd besteedden aan het vraagstuk hoe ze samen konden leven, herinneren we ons dat als een politiek en cultureel subversief experiment. Niet als een evenement waardoor wetenschappelijke onderzoekers zijn nieuwe vragen gingen stellen, waardoor hun verbeelding aan het werk en het denken werd gezet, en dat daardoor heeft geleid tot ideeën die onze opvatting van wat normaal is, onderuit hebben gehaald.

Nogmaals, we zouden kunnen stellen dat het een politieke kwestie is, maar we moeten de nadruk leggen op het feit dat de wetenschappen – pedagogen, psychologen, sociologen – niet door de politiek worden onderdrukt. Ze positioneren zelf hun wetenschap tegenover de verbeelding van wat mogelijk zou kunnen zijn. Met uitzondering van enkele ecologen – het is geen toeval dat Brin, in *The Uplift War*, de ecologie tot de belangrijke wetenschap heeft gemaakt. Sommige ecologen durven het risico aan de vraag te stellen: wat zouden we dieren kunnen bijbrengen? Niet de vraag: wat is een papegaai, of wat is een aap, maar wat kan hij worden in een nieuw soort omgeving? Een nieuwe mogelijkheid tot *stitch* zou dus rond deze vraag kunnen draaien: waarom doen de wetenschappen afstand van hun vermogen tot inventiviteit wanneer het gaat om wezens – dieren of mensen – en de mogelijkheden tot wording waartoe deze wezens in staat zijn? Ik begin met een voorbeeld, dat van het beroemde paard leverans, waarvan het dossier net is eropend door Vinciane Despret². ans was, ogenschijnlijk, in staat tot tellen, maar de wetenschappen hebben aangetoond dat hij helemaal niets wist: hij werd geleid door nauwelijks waarneembare signalen die de mensen gaven.